

ONTWERPBESLUIT NOORDHOLLANDS DUINRESERVAAT

Gelet op artikel 3, eerste lid en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEG L 387);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Noordhollands Duinreservaat**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van richtlijn 92/43/EEG (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):
  - H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* ("witte duinen")
  - H2130 *Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen")
  - H2140 *Vastgelegde ontkalkte duinen met *Empetrum nigrum*
  - H2150 *Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (*Calluno-Ulicetea*)
  - H2160 Duinen met *Hippophaë rhamnoides*
  - H2170 Duinen met *Salix repens* ssp. *argentea* (*Salicion arenariae*)
  - H2180 Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied
  - H2190 Vochtige duinvalleien
  - H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)
  - H7210 *Kalkhoudende moerassen met *Caldium mariscus* en soorten van het *Caricion davalliana*
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire soorten aangeduid met een sterretje):
  - H1014 Nauwe korfslak

Artikel 2

1. De aanwijzing, bedoeld in artikel 1, gaat tevens vergezeld van een nota van toelichting, welke deel uitmaakt van dit besluit.
2. De in artikel 1 bedoelde speciale beschermingszone is het Natura2000-gebied **Noordhollands Duinreservaat**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de nota van toelichting behorende bij dit besluit.

3. De instandhoudingsdoelstelling, bedoeld in het tweede lid, heeft mede betrekking op de instandhouding van de volgende soorten anders dan vereist ingevolge de in artikel 1 genoemde richtlijn:
H1042 Gevlekte witsnuitlibel, Paapje en Tapuit.
De gevlekte witsnuitlibel betreft een soort opgenomen in bijlage II van bedoelde richtlijn.

Artikel 3

1. Dit besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging West van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT. Ter inzage legging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen en openbare bibliotheken van de betreffende gemeente(n), in het kantoor van het waterschap waaronder het gebied valt, in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natuurwetgeving>. Het definitieve besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de ter inzage legging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Noordhollands Duinreservaat als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrictlijn

1. INLEIDING

Door middel van dit besluit wordt het gebied Noordhollands Duinreservaat aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn. Het aangewezen gebied vormt het Natura2000-gebied Noordhollands Duinreservaat, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen.

In hoofdstuk 2 van deze nota van toelichting wordt de aanwijzingen onder Habitatrictlijn kort toegelicht. In dit hoofdstuk wordt tevens melding gemaakt van de status van beschermd natuurmoment voor een deel van het Natura2000-gebied, welke bij dit besluit komt te vervallen. Deze toelichting omvat verder in hoofdstuk 3 de gebiedsbeschrijving, bijzonderheden met betrekking tot de begrenzing en een toelichting op de kaart. Tenslotte zijn in hoofdstuk 4 de instandhoudingsdoelstellingen vermeld.

2. AANWIJZING HABITATRICTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Noordhollands Duinreservaat aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als "Habitatrictlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Noordhollands Duinreservaat" en onder nummer NL9801080 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is aangewezen voor vier prioritaire habitattypen in de zin van artikel 1 van de Habitatrictlijn.

Dit Habitatrictlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura2000-gebied Noordhollands Duinreservaat (landelijk gebiedsnummer 87). Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrictlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Natura 2000 bestrijkt ook de onder de Vogelrichtlijn aangewezen gebieden. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 4) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 Doelendocument. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 Profielendocument. Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura2000-netwerk.

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt de status van de volgende natuurmonumenten bij aanwijzing als speciale beschermingszone onder artikel 10a. In dergelijke gevallen heeft de

instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument betrekking hadden, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 4).

Het beschermd natuurmonument Duinen bij Bergen is aangewezen op 12 oktober 1995 (N-95-7709, Stcrt. 1995, nr. 209).

Het Natura2000-gebied Noordhollands Duinreservaat ligt in de provincie Noord-Holland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Bergen, Beverwijk, Castricum en Heemskerk.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het Noordhollands Duinreservaat is een karakteristiek voorbeeld van een Nederlands duinlandschap, zoals dat in de loop der eeuwen ontstaan is als gevolg van een samenloop van geologische, geomorfologische en klimatologische omstandigheden en menselijk handelen. Het is een biologisch, morfologisch, hydrologisch en landschappelijk geheel van duinen met natte en vochtige duinvalleien, duingraslanden, struwelen, bossen en ruigten. Het ligt op de overgang van de kalkrijke naar de kalkarme duinen. Het reservaat behoort in zijn algemeenheid tot de kalkrijke duinen; er is echter een verloop in kalkrijkdom te zien. Het meest noordelijke stuk, ten noorden van Bergen aan Zee, is, evenals het aangrenzende gebied Schoorlse Duinen, kalkarm.

De vegetatie weerspiegelt de kalkgehalten in de bodem: in het uiterst noordelijke deel komen kalkarme vegetaties met kraaiheide, kruipwilg, buntgras en dergelijke voor, ten zuiden van Bergen aan Zee overgaand in kalkrijke duingraslanden met duinsterretje en zeedorpenvegetaties, zoals bij Wijk aan Zee en Egmond aan Zee. Een aanzienlijk deel van het gebied is bebost met naaldbos en loofbos, die voor een deel zeer oud zijn.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Noordhollands Duinreservaat behoort tot het Natura2000-landschap 'Duinen'.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Noordhollands Duinreservaat is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede voor zover van toepassing nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.¹

---

¹ Hof van Justitie EG ,7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Op hoofdlijnen bestaat het Natura2000-gebied uit de duinen ten westen van Bergen in het noorden, en Beverwijk in het zuiden. Het gebied ligt tussen strandpaal 53 in het zuiden en halverwege strandpalen 32 en 31 in het noorden. De westgrens loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Aan de oostzijde wordt de grens voor een groot deel bepaald door de provinciale wegen N511 (Heerenweg), N512 (Herenweg), de bebouwde kom of agrarisch cultuurlandschap.

Het voormalige beschermde natuurmonument Duinen bij Bergen met een omvang van 1237 ha valt in het geheel binnen de begrenzing van het Natura2000-gebied Noordhollands Duinreservaat.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Verharde wegen en bebouwing, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De begrenzing is afgestemd op die van het (voormalige) natuurmonument opdat deze geheel binnen het Habitatrictlijngebied valt.
- De zeevaartse begrenzing van het gebied is gelegd op de duinvoet van het buitenduin (zie ook volgende paragraaf), zoals reeds van toepassing was op het beschermd natuurmonument Duinen van Bergen.

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea's toegelicht.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is op een aantal plaatsen aangepast. De volgende gebiedsdelen zijn uit de begrenzing verwijderd omdat deze geen relevante Natura2000-waarden bevatten of geen bijdrage leveren aan de instandhouding van het gebied. Ook kan het voorkomen dat er sprake is van een onlogische begrenzing of betreft het gebiedsdelen met beperkte waarde gelet op intensief menselijk gebruik.

- Smalle duinstrook (1,6 ha) ten zuidwesten van de bebouwing van Bergen aan Zee.
- Gedeelte van de bebouwde kom aan de noordzijde van Egmond aan Zee (7,2 ha).
- Camping De Egmond in Egmond aan Zee (11 ha).
- Kampeerterrein bij Egmond-Binnen (4,8 ha).
- Campings Bakkum, Geversduin en Berenweide in Castricum (74 ha).
- Een begraafplaats bij Castricum (2,1 ha).
- Pompstation Wim Mensink in Heemskerk (5,8 ha).
- Gedeelte van de bebouwde kom aan de noordzijde van Wijk aan Zee (1,7 ha).

De volgende gebiedsdelen zijn aan het gebied toegevoegd wegens aldaar voorkomende habitatwaarden in aansluiting op reeds begrensde gebieden:

- Duinterrein rond Pompstation Bergen (3,4 ha): integraal onderdeel duingebied.
- Bosstroken aan de binnenduinstrand bij Egmond aan den Hoef (5,2 ha, onderdeel PWN-gebied van het Noordhollands Duinreservaat).
- Westert en Vennewater bij Egmond-Binnen (103 ha; onderdeel PWN-gebied): Grijze duinen (H2130) en Vochtige duinvalleien (H2190).

- Koningsbosch bij Bakkum-Noord (29 ha; onderdeel PWN-gebied): Grijze duinen (H2130) en Duinbossen (H2180_A).
- Driehoek van Boreel (6,1 ha; onderdeel PWN-gebied): kernopgave 2.08 (gradiënt binnenduinrand: herstel hydrologie/ vochtgradiënt Duinbossen, binnenduinrand (2180_C), Heischrale graslanden (*H6230) en Blauwgraslanden (H6410).
- Dorpsduinen, Vuurbaaksduin, Paasduin en Zee van Staal (64 ha, deels PWN-gebied): Witte duinen (H2120) en Grijze duinen (H2130), beide habitattypen zijn hier bijzonder goed ontwikkeld.

Het Natura2000-gebied beslaat een oppervlakte van 5257 ha. Dit cijfer betreft de bruto-oppervlakte omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en de (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaart-technische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden). Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- **Bebouwing** betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. **Gebouw:** elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. **Bouwwerk:** elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- **Erven** zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- **Tuinen** zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- **Verhardingen** kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. **Wegen** betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- **Hoofdspoorwegen** betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Met betrekking tot het grensverloop langs verharde wegen, hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een verharde weg wordt de grens gelegd op de voet van het talud of langs de wegberm aan de zijde van het gebied.
- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen omdat dergelijke wateren een ecologisch/ waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige natte habitats/ leefgebieden.
- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.
- Waar de buitengrens van het watergebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenteen van de dijk. Waar de buitengrens van een landgebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk aan de gebiedszijde.

4. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

4.2 Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

4.3 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I)

H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* (“witte duinen”)

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het zoveel mogelijk toelaten van verstuiving is van belang voor verbetering van de kwaliteit van het habitatype witte duinen alsmede van achtergelegen grijze duinen (habitatype H2130) en voor de nieuwvorming van vochtige duinvalleien (habitatype H2190). Momenteel is met zo'n 250 ha hier het grootste spontane stuivende gebied van de Hollandse duinen aanwezig. Vanwege de breedte van het duingebied zijn hier geen conflicten met de veiligheid en zijn uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit mogelijk (ten behoeve van de verbeteropgaven voor de duinen langs de Hollandse kust).

H2130 *Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (“grijze duinen”)

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Oppervlakte-uitbreiding en kwaliteitsverbetering van het habitatype grijze duinen is nodig gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding en de grote verantwoordelijkheid van Nederland voor dit habitatype in Europa. Bovendien betreft het hier één van de gebieden met een grote oppervlakte aan grijze duinen, *kalkrijk* (subtype A) en grijze duinen, *kalkarm* (subtype B) en bovendien enkele fraaie voorbeelden van grijze duinen, *heischraal* (subtype C). Daardoor levert het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor het habitatype. De oppervlakte kan tijdelijk afnemen door uitbreiding van H2120 witte duinen. Ontwikkeling van dit laatste habitatype leidt op een langere termijn tot uitbreiding en kwaliteitsverbetering van H2130 grijze duinen.

H2140 *Vastgelegde ontkalkte duinen met *Empetrum nigrum*

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit duinheiden met kraaihei, *vochtig* (subtype A) en behoud oppervlakte en kwaliteit duinheiden met kraaihei, *droog* (subtype B).

Toelichting Het habitatype duinheiden met kraaihei komt over een beperkt oppervlakte voor, doordat het zich hier aan de zuidgrens van het verspreidingsgebied bevindt. Het betreft zowel duinheiden met kraaihei, *vochtig* (subtype A) als duinheiden met kraaihei, *droog* (subtype B).

- H2150**   ***Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (*Calluno-Uliletea*)**
Doel   Behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting   Duinheiden met struikhei komen in goed ontwikkelde vorm voor achter duinen bij Bakkum en Bergen.
- H2160**   **Duinen met *Hippophaë rhamnoides***
Doel   Behoud oppervlakte en kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype H2120 witte duinen, H2130 grijze duinen of H2190 vochtige duinvalleien is toegestaan.
Toelichting   Het habitatype duindoornstruwelen is over voldoende oppervlakte aanwezig en landelijk niet bedreigd. Uitbreiding van het habitatype kan een bedreiging vormen voor onder meer habitatype H2120 witte duinen en H2130 grijze duinen. Het type komt lokaal in goede kwaliteit (met veel struweelsoorten) voor, op locaties die niet conflicteren met de doelstellingen voor habitatypen H2130 grijze duinen of H2190 vochtige duinvalleien. Op dergelijke locaties is behoud van belang. Achteruitgang ten gunste van eerder genoemde habitatypen moet vooral uit matig ontwikkelde vormen worden gerealiseerd. Om de kwaliteit te behouden moeten alle successiestadia in het gebied voorkomen, ook de jonge stadia die als matig ontwikkeld worden beoordeeld.
- H2170**   **Duinen met *Salix repens ssp. argentea (Salicion arenariae)***
Doel   Behoud oppervlakte en kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype H2190 vochtige duinvalleien is toegestaan.
Toelichting   Het habitatype kruipwilgstruwelen is momenteel vooral aanwezig in matig ontwikkelde kwaliteit en lokaal in goede kwaliteit. Het gebied levert momenteel wat betreft het oppervlakte een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor het habitatype. Matig ontwikkelde delen kunnen worden omgevormd naar jongere successiestadia van habitatype H2190 vochtige duinvalleien, waaruit dan op den duur weer voor een deel goed ontwikkelde vormen van habitatype H2170 kruipwilgstruwelen kunnen ontstaan.
- H2180**   **Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied**
Doel   Behoud oppervlakte en kwaliteit duinbossen, *droog* (subtype A) en duinbossen, *binnenduinrand* (subtype C) en behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit duinbossen, *vochtig* (subtype B).
Toelichting   Habitatype duinbossen, *droog* (subtype A) en duinbossen, *vochtig* (subtype B) komen met een groot oppervlakte voor waardoor het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor het habitatype levert. Omdat het habitatype duinbossen, *droog* (subtype A) landelijk in een gunstige staat van instandhouding verkeert, geldt voor dit subtype geldt een behoudsdoelstelling. Omdat duinbossen, *vochtig* (subtype B) deels met matige kwaliteit voorkomt, wordt verbetering van de kwaliteit nagestreefd.
- H2190**   **Vochtige duinvalleien**
Doel   Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.
Toelichting   Alle subtypen komen met een beperkte oppervlakte in matige tot goede kwaliteit voor. Verdere uitbreiding is mogelijk en richt zich vooral op uitbreiding van vochtige duinvalleien, *ontkalkt* (subtype C) dat door

verdroging sterk achteruit is gegaan. Daarnaast komen vochtige duinvalleien, *open water* (subtype A), vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B) en vochtige duinvalleien, *hoge moerasplanten* (subtype D) voor.

H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit

Toelichting Het habitatype blauwgraslanden komt met een zeer klein oppervlakte matig ontwikkeld voor. Het voorkomen kan worden verbeterd in de binnenduinrand.

H7210 *Kalkhoudende moerassen met *Cladium mariscus* en soorten van *Caricion davallianae*

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype galigaanmoerassen komt met een klein oppervlakte matig ontwikkeld voor in enkele valleien.

4.4 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II)

H1014 Nauwe korfslak

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Bij recente inventarisaties zijn op tenminste zeven locaties nauwe korfslakken aangetroffen.

4.5 Complementaire doelen

De instandhoudingdoelstelling van het Habitatrictlijngebied heeft mede betrekking op een of meer complementaire doelen die voor bepaalde habitattypen en (vogel)soorten zijn gesteld. De rechtsgrondslag voor complementaire doelen is artikel 10a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. Het betreft ten eerste vogelsoorten die in het gebied voorkomen, maar het betreffende gebied is niet als Vogelrichtlijngebied aangewezen. Dit betreft uitsluitend vogelsoorten die in zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren. Ten tweede gaat het om habitattypen en soorten (van bijlage I of bijlage II van de Habitatrictlijn) die nog niet in het gebied voorkomen en die op landelijke schaal in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren, maar waarvoor in het onderhavige gebied goede kansen aanwezig zijn voor ontwikkeling of vestiging.

De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisering van de landelijke doelen voor de betreffende habitattypen en soort(en). Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar het Natura 2000 Doelendocument (paragraaf 3.3).

In dit geval gelden de volgende complementaire doelen:

4.5.1 Complementaire doelen: habitatsoorten

H1042 Gevlekte witsnuitlibel

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor vestiging populatie.

Toelichting De gevlekte witsnuitlibel heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding door het tekort aan gebieden en de landelijk te geringe populatiegrootte. Vestiging van een populatie in het gebied is nodig voor het realiseren van een landelijk gunstige staat van instandhouding. De

soort breidt zich momenteel uit in de duinen, zodat de verwachting is dat het doel op termijn gerealiseerd kan worden.

4.5.2 Complementaire doelen: broedvogels

A275 Paapje

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.

Toelichting In het verleden was het paapje een talrijke broedvogel. Zo werden in 1980 nog 150 paren vastgesteld. De aantallen namen vervolgens snel af. In de periode 1999-2003 werden jaarlijks 4-9 paren geteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de huidige populatie zeer gewenst. Het betreft een relatief geïsoleerde broedplaats in een oorspronkelijk uitgestrekt broedareaal dat het gehele Nederlandse duingebied omvatte. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A277 Tapuit

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

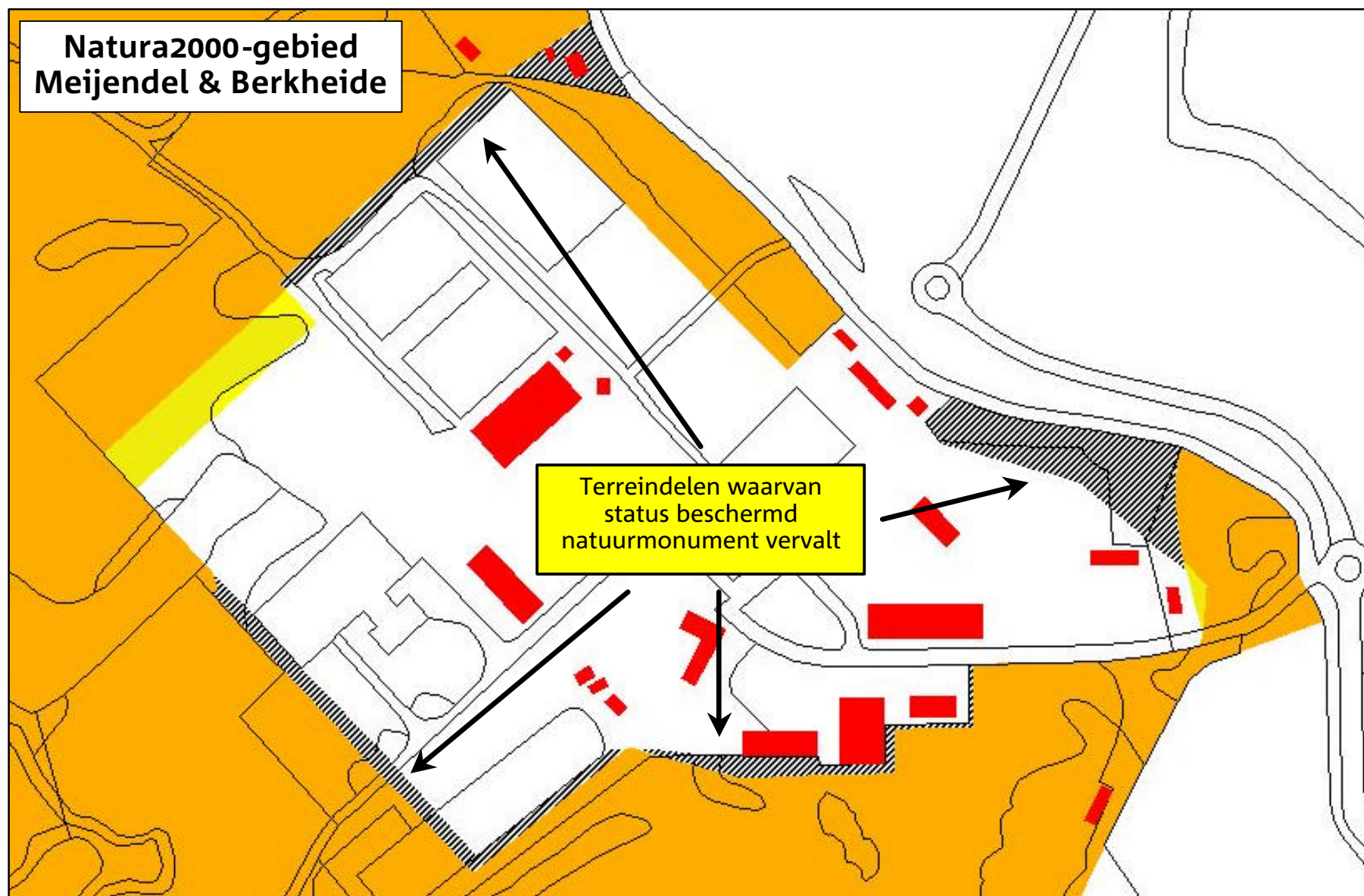
Toelichting In het verleden was de tapuit een talrijke broedvogel. Zo werden in 1988 nog 165 paren vastgesteld. De aantallen namen vervolgens snel af. In 2000 en 2001 werden respectievelijk 34 en 21 paren geteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Hollandse duinen ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

4.6 Beschermd natuurmonumenten

Het Natura2000-gebied Noordhollands Duinreservaat omvat één beschermd natuurmonument, namelijk Duinen bij Bergen (zie hoofdstuk 2). Ingevolge artikel 15a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit (verder: de “oude doelen”). Voor zover deze doelstellingen Natura2000-waarden betreffen, zijn deze begrepen in de in de voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura2000-doelen te bereiken, bijvoorbeeld omdat die doelen tegenstrijdig beheer vragen. In deze gevallen gaan de Natura2000-doelen vóór om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan zullen de oude doelen net als de overige instandhoudingsdoelen worden uitgewerkt in ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot oude doelen is toegestaan ten gunste van Natura2000-doelen. Het van rechtswege vervallen besluit is ter informatie bij dit besluit gevoegd (bijlage A).

097. Meijndel & Berkheide: onttrekking status beschermd natuurmonument rond Pompstation Katwijk (gearceerd)

Onttrekking beschermd natuurmonument

Bijlage A

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Directie Natuurbeheer,

N-95-7709

12 oktober 1995

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied "Duinen bij Bergen" voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument onderdeel vormt van de Ecologische Hoofdstructuur, zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (Kamerstukken II 1989-1990, 21 149, nrs. 2-3);

dat het natuurmonument een schakel vormt in het Nederlandse kustduingebied, welk gebied door een bijzondere combinatie van milieu-factoren van internationale betekenis is;

dat het natuurmonument een in ecologisch en landschappelijk opzicht integrerend onderdeel vormt van het duingebied tussen IJmuiden en Schoorl;

dat het natuurmonument een karakteristiek voorbeeld van het Nederlandse duinlandschap is, zoals dat in de loop der eeuwen is ontstaan als gevolg van een samenloop van natuurlijke factoren en menselijk handelen;

dat het natuurmonument wordt gevormd door ten oosten van het strand gelegen duinen en duinvalleien, duingraslanden, struwelen, bossen en ruigten, welke onderdelen in biologisch, geomorfologisch, hydrologisch en landschappelijk opzicht een samenhangend geheel vormen;

dat het natuurmonument "Duinen bij Bergen" wordt gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan milieu-omstandigheden die worden bepaald door geologische, geomorfologische en klimatologische omstandigheden en activiteiten van de mens in het verleden;

dat in samenhang met deze verscheidenheid in milieu-omstandigheden zich een aantal levensgemeenschappen heeft ontwikkeld;

dat in het natuurmonument minder algemene plantengemeenschappen voorkomen, waarvan verscheidene in ons land minder algemene tot zeldzame plantensoorten deel uitmaken;

dat het natuurmonument van belang is als broed-, rust-, fourageer- en door-trekgebied voor vogels, waaronder in ons land weinig algemene en zeldzame soorten;

dat het natuurmonument van belang is als biotoop voor insecten, amfibieën, reptielen en zoogdieren, waaronder in ons land minder algemene tot zeldzame soorten;

dat het natuurmonument door zijn afwisseling, openheid en reliëf uit een oogpunt van natuurschoon van grote betekenis is;

overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen de geomorfologische, biologische en hydrologische kenmerken en het natuurschoon, maar ook de bodemkundige gesteldheid en de met bovengenoemde waarden samenhangende cultuurhistorische hoedanigheid, alsmede de voor de fauna noodzakelijke rust, moet worden begrepen;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 8, in samenhang met artikel 7, van de Natuurbeschermingswet;

B E S L U I T :

Artikel 1

Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied bekend onder de naam "Duinen bij Bergen", voor zover gevormd door de percelen kadastraal bekend gemeente Bergen,

sectie A nummers: 38, 81, 83, 84, 199, 202, 215, 382, 383, 386, 387 gedeeltelijk, 795 ged., 1224, 1236, 1371 ged., 1492, 1493, 1494, 1495, 1496, 1497, 1498, 1499, 1501, 1503, 1505, 1507, 1513, 1517, 1518, 1519, 1520, 1523, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528, 1529, 1530, 1531, 1541, 1636, 1768, 2389, 2560, 2879 ged., 2880, 2882, 2908, 2917, 2918, 2920, 2922, 2971, 3070 ged., 3612, 3713 ged., 3714 ged., 3715, 3716 ged., 3969 ged., 4051 ged., 4066, 4233 ged., 4954 ged.,

sectie F nummers: 335, 378, 416, 428 ged., 441, 442, 466, 536, 537, 599 ged., 602 ged., 603,

sectie G nummers: 2, 3, 8, 9, 11 ged., 34, 74, 75, 81, 82, 86 ged., 87, 88, 92, 97, 117 ged., 118 ged., 119, 120 ged., 121, 122 ged., 124, 126 ged., 128, 139, 191, 245 ged., 247, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 306, 307, 308, 313, 317, 318, 351, 357, 358, 359, 360, 363, 364, 416, 417, 418, 419, 467, 510 ged., 513 ged., 523 ged., 524,

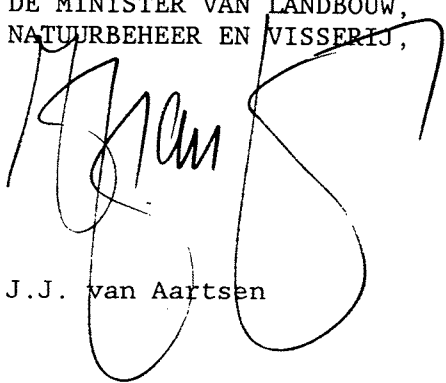
557 ged., 607 ged., 715, 718 ged., 753 ged., 754 ged.,
761, 763, 764, 773, 795, 811 ged., 853, 854, 865 ged.,
877 ged., 896 ged., 898 ged., 907, 908 ged., 909 ged.,
911, 923 ged., 926 ged. en 937,

een en ander zoals aangegeven op bij deze beschikking behorende kaart
BN 190.

Artikel 2

De bij deze beschikking behorende toelichting maakt deel uit van deze
beschikking.

DE MINISTER VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ,

J.J. van Aartsen

Toelichting behorend bij beschikking N-95-7709

INHOUD	Blz.
1. INLEIDING	1
2. NATUURWETENSCHAPPELIJKE BETEKENIS EN NATUURSCHOON	2
2.1 Geologie, geomorfologie, waterhuishouding en bodem	2
2.2 Flora en vegetatie	3
2.3 Fauna	4
2.4 Natuurschoon	5
3. BEGRENZING	5
4. BESCHERMING KRACHTENS ANDERE INSTRUMENTEN	7
5. HUIDIG GEBRUIK EN BEHEER	9
5.1 Zeewering	9
5.2 Terreinbeheer	9
5.3 Jacht- en wildbeheer	10
5.4 Waterwinning	10
5.5 Recreatief medegebruik	11
6. GEWENST BEHEER	13
6.1 Gewenst beheer van de zeewering	13
6.2 Gewenst terreinbeheer	13
6.3 Gewenst beheer t.a.v. de jacht	14
6.4 Gewenst beheer t.a.v. de waterwinning	15
6.5 Gewenst beheer t.a.v. recreatief medegebruik	15
7. RECHTSGEVOLGEN VAN DE AANWIJZING	16
7.1 Rechtsgevolgen ex artikel 12	16
7.2 Rechtsgevolgen ex artikel 12 m.b.t. de zeewering	17
7.3 Rechtsgevolgen ex artikel 12 m.b.t. de waterwinning	18
7.4 Rechtsgevolgen ex artikel 14	18
7.5 Rechtsgevolgen ex artikel 16	19
7.6 Relatie met andere instrumenten	19
8. INLICHTINGEN	19

TOELICHTING

Behorende bij beschikking N-95-7709,
aanwijzing "Duinen bij Bergen"
als beschermd natuurmonument

1. INLEIDING

Het natuurmonument "Duinen bij Bergen" wordt gevormd door het duingebied in de gemeente Bergen, inclusief enkele aan de binnenduintrand liggende terreinen. De totale oppervlakte bedraagt circa 1250 ha.

Het natuurmonument "Duinen bij Bergen" is om verschillende redenen van grote waarde. Het is een vrijwel aaneengesloten duingebied van zeereep tot en met de binnenduintrand en vormt een integraal onderdeel van het Nederlandse kustduingebied. Het is een reliëfrijk en landschappelijk afwisselend gebied, dat in landschappelijk, geomorfologisch, hydrologisch en ecologisch opzicht één geheel met de aangrenzende duingebieden vormt.

Het natuurmonument is gelegen ter hoogte van het voormalige Zeegat bij Bergen op de ecologisch gezien belangrijke overgang tussen de kalkrijke en kalkarme duinen. Mede door de ligging op deze kalkovergang is er een soortenrijke en kenmerkende begroeiing in de aanwezige vochtige duinvalleien, zeedorpenlandschappen, duingraslanden, struwelen en bossen. Er is een rijke broedvogelstand en het gebied is van groot belang voor vleermuizen. Het oostelijke deel van het natuurmonument bestaat deels uit een gave overgang naar het Oude Duinlandschap, met landschappelijk fraai gelegen landgoedbossen. In het noordoostelijke deel ligt een aantal werken ten behoeve van de waterwinning. Het natuurmonument vervult een belangrijke rol op het gebied van natuurgerichte recreatie.

Het ligt in het voornemen, zoals neergelegd in het Natuurbeleidsplan (Kamerstukken II 1989/1990, 21 149, nrs. 2-3), de komende jaren alle daarvoor in aanmerking komende delen van het Nederlandse kustduingebied onder de werking van de Natuurbeschermingswet te brengen. Door middel van deze aanwijzingen wordt beoogd het behoud en herstel van de natuur- en landschapswaarden van het kustduingebied te bevorderen.

In deze toelichting komen achtereenvolgens aan de orde de natuurwetenschappelijke betekenis, het natuurschoon, de begrenzing, andere voor dit gebied van kracht zijnde instrumenten, het huidig gebruik en beheer en het gewenste beheer en tot slot de rechtsgevolgen van de aanwijzing.

2. NATUURWETENSCHAPPELIJKE BETEKENIS EN NATUURSCHOON

2.1 Geologie, geomorfologie, waterhuishouding en bodem

Tussen 5000 en 3000 jaar geleden was ter hoogte van het natuurmonument een groot zeegat aanwezig: het Zeegat van Bergen. In dit Zeegat werd een tot 20 m dikke kleilaag afgezet, de Klei van Bergen, die zich nu op een diepte van 15 tot 20 m -NAP in de ondergrond bevindt.

Ook de situering van de Oude Duinafzettingen houdt verband met dit voormalige zeegat. Deze gedeeltelijk als strandwallen gevormde afzettingen buigen sterk landinwaarts. Op de strandwal liggen landgoed 't Oude Hof en een deel van het Bergerbosch.

Het oppervlak wordt grotendeels bepaald door de Jonge Duinen, die pas na de twaalfde eeuw gevormd zijn. Deze hebben de Oude Duin-afzettingen grotendeels bedekt. Kenmerkend zijn de verschillende zandafzettingen. Het deel ten noorden van de Zeeweg wordt gerekend tot de kalkarme duinen (primair kalkgehalte kleiner dan 0,4%), het zuidwestelijke deel tot het overgangsgebied (primair kalkgehalte tussen 0,4 en 2%) en het zuidoostelijke deel tot de kalkrijke duinen (kalkgehalte meer dan 2%).

De geomorfologie is in belangrijke mate bepaald door de verschillen in kalkrijkdom. Het kalkarme zand in het noordelijke deel is, door mindere vitaliteit en regeneratievermogen van de begroeiing, aan zeer grootschalige verstuivingen onderhevig geweest. Waarschijnlijk hierdoor is het duingebied in het noordelijk deel ook breder.

In het westen ligt de zeereep met aansluitend paraboolduinen met enkelvoudige uitblazingsvalleien. Sinds de 16^e eeuw is de kustlijn enige honderden meters landinwaarts verschoven. Ook nu nog is de kust aan afslag onderhevig. Het middenduin ten noorden van Bergen aan Zee bestaat uit uitgestrekte valleien (waaronder het Buizerdvlak) en hoge loopduinen (tot circa 30 m +NAP). De valleibodems liggen relatief hoog, wat te maken heeft met hoge grondwaterstanden in het verleden. Oostelijk daarvan, op circa 1200 m van de duinvoet, begint een zone met paraboolduinen en uitblazingsvalleien. Ten zuiden van Bergen aan Zee bestaat het middenduin uit een gesloten reeks kamduinen (tot 25 à 30 m +NAP). Een reeks van binnenduinen (hoogte circa 30 m +NAP) vormt van noord naar zuid de begrenzing van het Jonge Duingebied. De hiertoe behorende binnenduinrand is door vastlegging (beplanting) hoog opgestoven. Tussen de hoge middenduinen en de binnenduinreeks is een kilometerslange reeks van valleien gelegen, waaronder Uilenvanger, Verbrande Pan, Bokkenweide en 's Heerenweide.

De invloed van agrarisch gebruik, zichtbaar in de vorm van verlaten akkers, is beperkt gebleven tot het zuidelijke deel. Ten noorden van de Zeeweg liggen enkele gegraven kanalen ten behoeve van de waterwinning.

Aan het begin van deze eeuw kende het natuurmonument nog vele natte en vochtige valleien. Sindsdien daalde de grondwaterstand, ten noorden van de Zeeweg met 1 à 2 m, ten zuiden van de Zeeweg met 0,5 à 1 m. Dit werd vooral veroorzaakt door winning van natuurlijk grondwater. Ook de aanplant van

naaldbossen, kustafslag en polderpeilverlaging hebben aan de grondwaterstanddaling bijgedragen. In het Oude en Jonge Duingebied heeft eveneens verdroging plaatsgevonden, getuige bijvoorbeeld de droge beddingen van duinrellen in het Bergerbosch. Het natuurmonument is thans overwegend droog, alleen ten zuiden van Bergen aan Zee komen enkele vochtige delen voor (omgeving Kokkendal en 's Heerenweide).

In het natuurmonument komen hoofdzakelijk zandgronden met weinig of geen bodemvorming voor: duin- en vlakvaaggronden. De bodem van het Oude Duinlandschap bestaat behalve uit genoemde bodems ook deels uit beekerdgronden.

2.2 Flora en vegetatie

Het natuurmonument kent, mede door de ligging op de overgang van kalkarme naar kalkrijke duingrond, een grote variatie aan plantengemeenschappen. Plantengeografisch ligt het natuurmonument op de overgang van het kalkarme Waddendistrict en het kalkrijke Renodunaal District.

In een smalle strook langs de kust, binnen en ten zuiden van Bergen aan Zee, ligt een areaal zeedorpenlandschap. In de zeereep zijn de karakteristieke open vegetaties van hoge grassen lokaal verrijkt met soorten als Blauwe zeedistel en Zeewinde, terwijl in het duingrasland soorten staan als Schermhavikskruid en Driedistel.

In het kalkarme noordelijke deel bepalen hoge grassenvegetaties in belangrijke mate het beeld van het open duin. Op een aantal plaatsen komen de hier kenmerkende (korst)mossenrijke Kraaiheide- en Struikheidestruwelen voor. Het zeldzame Moeraskartelblad groeit op vochtige plekken. In het wat kalkrijkere open duin in het zuiden spelen kruiden een grotere rol en komen de voor het kalkgrensgebied kenmerkende struwelen van Duinroosje en Kruipwilg voor. Er groeit een aantal bedreigde planten, zoals Klein warkruid, Kleine steentijm, Wilde kattestaart, Gelobde maanvaren, Ruig viooltje en Zandviooltje. Op vochtiger plekken kan Addertong worden aangetroffen. Het Engelse Park te Bergen aan Zee ligt min of meer op de kalkgrens, wat zich weerspiegelt in een uniek mozaïek van duingraslandvegetaties, met soorten als Wondklaver, Nachtsilene, Kleine- en Grote ratelaar en Rozenkransje. Op de voormalige trambaan komt de associatie voor van Zwenkdravik en Vlieszaad. Lokaal worden restanten van vochtige valleivegetaties gevonden (met name rond het kerkje) met onder meer Knopbies, Harlekijnorchis, Rondbladig wintergroen, Zeegroene zegge en Noordse ogentroost.

In het zuidelijk deel komen enkele natte duinvalleien voor (o.a. Transvaal, Kokkendal, 's Heerenweide) met tal van kenmerkende soorten, waaronder de Rietorchis, Geelhartje, Bonte paardestaart, Galigaan, Knopbies en Parnassia.

In het kalkarme duin ten noorden van de Zeeweg, waartoe het Bergerbosch behoort, overheerst eikenstruweel met Struikheide. Ongeveer in het kalkgrensmilieu komt een soortenrijk hoog struweel voor met Zomereik en Meidoorn in de struiklaag en met onder meer Eikvaren en een rijkdom aan mossen in de ondergroei. De Zuurbes heeft hier een natuurlijk voorkomen. Verder naar het (kalkrijke) zuiden komt in vochtige valleien een type struweel voor waarin Grauwe wilg of Zachte berk het beeld bepaalt en waarin

vochtminnende planten groeien, zoals Watermunt, Riet en Koninginnekruid. Het hieruit ontstane berkenbostype is een van de meest natuurlijke in Nederland, met als bijzondere soorten Rondbladig wintergoen, Stofzaad, Addertong en de orchideeën Keverorchis en Vogelnestorchis.

In het natuurmonument komt een groot areaal bos voor, divers door de verschillen in kalkrijkdom. Er is een vrij groot areaal naaldbos, waarvan met name de kalkarme dennenbossen in het zuidoostelijke deel rijk zijn aan mossen. In dit laatste bostype komt onder meer Breedbladige wespenorchis voor. Een vrij groot areaal naaldbos is in het verleden aangelegd in de struweelzone en is thans soortenarm bos. In de grote oostelijke valleienreeks van o.a. de Verbrande Pan en de Uilenvanger wordt de kalkovergang weerspiegeld in het mozaïek van twee typen eikenbossen, het "kalkarme mosbos" en het droge "kalkgrensbos". Het hier ook voorkomende oude duineikenbos is mosrijk en soortenrijk in de kruidlaag met onder meer Glad parelzaad, Kale jonker en Rondbladig wintergroen. Het Bergerbosch, gelegen in de overgangszone van de Jonge Duinen en het Oude Duinlandschap, vormt een van de grootste complexen bos langs de binnenduinrand in Nederland. Het bestaat voornamelijk uit Zomereiken-Beukenbos. Op de delen met rijkere bodem komen ook Beuk, Iep en dennensoorten voor. Het landgoed 't Oude Hof bestaat grotendeels uit Zomereiken-beukenbos, met stinzenplanten als Pijpbloem, Haarlems Klokkenspel en Daslook. De rijke mossenvegetatie van het Bergerbosch en 't Oude Hof telt 60 soorten blad- en levermossen, waaronder het zeldzame Riempjesmos en Glad kringmos.

Het weidegebied Vinkenkrocht, noordoostelijk van het Bergerbosch, is landschappelijk en ecologisch van belang; het vormt een geleidelijke en fraaie overgang van bos naar stedelijk gebied. In het zuidwesten, aan de binnenduinrand langs de Heerenweg, komt een vochtig grasland voor met stromende duinrellen, deel uitmakend van een groter systeem van duinrellen langs de rand van het natuurmonument. Voorkomende soorten zijn o.a. Witte waterkers, Moerasrolklaver en Zompvergeet-mij-nietje.

De binnenduinrand bij Bergen, waaronder de omgeving van het Woud, wordt gekenmerkt door gemengd parkbos met ruige ondergroei (veel Braam en Robbertskruid), waarin Reuzezwenkgras, Vogelmelk, Voorjaarshelmbloem en relatief veel exotische struiken voorkomen. In de bosjes bestaande uit Eiken-Berken en Elzenhakhout bestaat de ondergroei onder andere uit Brede Stekelvaren, Veelbloemige Salomonszegel en Hop. In het gemengde loofbos nabij de Fransman komt zeer veel Daslook voor.

2.3 Fauna

Het natuurmonument is als broed-, rust-, fourageer- en doortrekgebied van betekenis voor een groot aantal vogelsoorten. Op de hellingen en hoogvlakten van het open duin broeden kenmerkende vogels als Bergeend, Wulp, Boompieper, Patrijs en Tapuit. In de wat vochtiger struwelen zijn vooral het zeldzame Paapje (plaatselijk hoge dichtheden) en Sprinkhaanrietzanger kenmerkend. In het mozaïekachtige terrein bestaande uit open stukken en bosjes vinden onder meer Boomleeuwerik, Nachtegaal, Boompieper en Ransuil een broedplaats. De hogere struwelen en bossen kennen een gevarieerde broedvogelbevolking, met onder meer Boomvalk, Houtsnip, Bosuil, Groene specht, Kleine bonte

specht, Fluits, Bonte vliegvanger, Glanskop, Braamsluiper en Goudvink. In de strandwalbossen van het Bergerbosch en 't Oude Hof broeden Wielewaal, Grote lijster en Boomklever.

Voorkomende soorten zoogdieren zijn onder meer Vos, Bunzing, Wezel, Konijn en Haas. Het natuurmonument is van grote waarde voor vleermuizen, waaronder Watervleermuis, Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis en de zeldzame Baardvleermuis. De strook ouder binnenduïnbos, met name het Bergerbosch en 't Oude Hof, is hiertoe belangrijk. Het aanwezige oppervlaktewater nabij het pompstation wordt als fourageergebied gebruikt.

Er komen amfibieën voor als Kleine watersalamander, Gewone pad en Bruine kikker. In het droge, open duin komt de Zandhagedis voor.

Er is sprake van een soortenrijke insectenfauna, waaronder de vrij zeldzame Kommavlinder, Bruine eikepage, Kleine parelmoervlinder en Duinparelmoervlinder.

2.4 Natuurschoon

Het duinlandschap is in het algemeen een van de meest gave landschappen van Nederland. Het wisselende reliëf, de verschillen in terreintypen en de overgangen van open duinterrein naar struweel en bos zorgen voor het in landschappelijk opzicht gevarieerde karakter. Het landschappelijk schoon van het zeedorpen- en Oude Duinlandschap is deels cultuurhistorisch bepaald. De landschappelijke aanleg van 't Oude Hof is goed bewaard gebleven. Het Bergerbosch maakte voorheen deel uit van dit landgoed, wat nog goed in het lanen- en padenpatroon te zien is. Ook door de uitgestrektheid is het natuurmonument van grote betekenis uit oogpunt van natuurschoon.

3. BEGRENZING

De grens van het natuurmonument is zo gekozen dat er een in landschappelijk, geomorfologisch, hydrologisch en ecologisch opzicht samenhangend geheel van gebiedsdelen onder de werking van de Natuurbeschermingswet wordt gebracht. Binnen de begrenzing van het natuurmonument gelegen landhuizen, woningen en bedrijfsgebouwen, inclusief de op de kaart aangegeven bijbehorende erven, vallen als enclave's buiten de begrenzing van het natuurmonument. Ook vallen wegen met een gesloten verharding, tezamen met de aangrenzende 0,5 m berm, buiten het natuurmonument. De in gebruik zijnde bunkers behoren als zodanig niet tot het natuurmonument, het terrein gelegen op en om deze bunkers wel.

Op het perceel gemeente Bergen, sectie G, nummer 877, ten noorden van Bergen aan Zee aan de C.F. Zeilerboulevard, staat een gaswinningsinstallatie van AMOCO. Voor zover dit perceel in gebruik is als boorplaats en gaswinningslocatie, behoort dit perceel niet tot het natuurmonument. Nadat de gaswinningsactiviteiten zijn beëindigd en het gebied in de oude staat is hersteld, eindigt deze uitzonderingssituatie.

Voor een groot deel worden de grenzen gevormd door die van het Noordhollands

Duinreservaat. Aan de binnenduinstrand vallen op een aantal plaatsen ook andere terreinen binnen de begrenzing: Vinckenkrocht, het landgoed 't Oude Hof en enkele delen oostelijk van de Heerenweg vallen in het natuurmonument. Deze terreinen, waaronder het Woud en omgeving, hebben een vanwege de nog gave overgang van het centrale duinmassief naar de strandvlakte een bijzondere waarde. Hier worden ondermeer begeleidende soorten aangetroffen die karakteristiek zijn voor het duinovergangsmilieu met afstromend of uitkwellend water. Ook zijn delen van de duinen in Bergen aan Zee opgenomen. In de polder direct grenzend aan de oostrand van het natuurmonument liggen natuurontwikkelingsgebieden. Wanneer deze in de toekomst aangekocht en ingericht worden kunnen zij ook onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht worden. De westgrens loopt thans langs de duinvoet van het buitenduin.

Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.

Voor de exacte begrenzing van het natuurmonument wordt verwezen naar de bij de beschikking behorende kaart (BN 190).

4. BESCHERMING KRACHTENS ANDERE INSTRUMENTEN

Voor (delen van) het natuurmonument zijn de volgende instrumenten van kracht:

- Waterstaatswetgeving en Keur.
De reglementaire beheerstaak voor de zeewering ligt sinds 1 april 1990 bij het Hoogheemraadschap van de Uitwaterende Sluizen in Noordhollands Noorderkwartier. In de loop van 1994 wordt een nieuwe keur van kracht.
- Streekplan Noord-Holland-Noord (1994)
Het overgrote deel van het natuurmonument is aangeduid als "duinen en strand". Het gebied ten noorden van de Zeeweg heeft tevens de aanduiding "waterwinning". In Bergen aan Zee heeft het Engelse Park en het terrein ten westen daarvan de aanduiding "toekomstig woongebied 1982-1992". Het Bergerbosch en het landgoed 't Oude Hof hebben de aanduiding "stedelijke recreatie en dagrecreatie" en "natuurgebied".
- Grondwaterwet en daarmee samenhangende regelgeving.
Het grondwaterbeheer is krachtens de Grondwaterwet vastgelegd in het Grondwaterplan Noord-Holland (1986). Eén van de Uitgangspunten in dit plan is het vrijwaren van duingebieden, die thans niet in gebruik zijn voor drinkwaterwinning, voor grondwaterwinprojecten. De bescherming van de kwaliteit van het grondwater met het oog op de waterwinning is krachtens de Wet bodembescherming vastgelegd in het Grondwaterbeschermingsplan Noord-Holland (1989). Het natuurmonument heeft in het plan de aanduidingen "waterwingebied" en "grondwaterbeschermingsgebied I en II".
- Provinciale verordeningen.
De verordening Opschriften en Opslag Noord-Holland is voor het gehele natuurmonument van toepassing en is met name gericht op de bescherming van het landschapsschoon. Voorts zijn de Duinverordening, de Verordening Grondwaterbeschermingsgebieden, het Provinciaal Waterhuishoudingsplan en de Ontgrondingenverordening Noord-Holland van toepassing. Het natuurmonument is in het Tweede Intentieprogramma Stiltegebieden aangemerkt als "verplicht aan te wijzen stiltegebied".
- In 1994 zijn het Ontwerp 3e-Milieubeleidsplan en de Provinciale Milieuverordening vastgesteld. Deze laatste verordening wordt voor het natuurmonument van kracht voor de milieubeschermingsgebieden, categorie Stilte en Grondwaterbescherming.
- Bestemmingsplannen gemeente Bergen.
In het grootste deel van het natuurmonument geldt het Algemeen bestemmingsplan I (goedgekeurd 1974) met de bestemming "duingebied klasse A" en daarnaast "duingebied klasse B, C en D", "kuststrook", "drinkwatervoorziening" en "bosgebied klasse A" (Bergerbosch). Langs de binnenduintrand vigeren de volgende bestemmingsplannen (met jaar van goedkeuring en bestemmingen). Uitbreidingsplan (1938, "bos en groenstrook"), Uitbreidingsplan in hoofdzaken (1960, "duingebied", "agrarische doeleinden"), Bestemmingsplan Vinkenkrocht (1970, "bosgebied", "agrarisch gebied met landschappelijke waarde"), Algemeen Bestemmingsplan II (1978, "bos", "landgoed"), Solitaire bebouwing buitengebied (1988) en het in 1994

vastgestelde, maar nog niet goedgekeurde, bestemmingsplan Weidegebied.
Voor Bergen aan Zee vigeert het bestemmingsplan Bergen aan Zee, Engelse
Park en omgeving (goedgekeurd in 1994).

5. HUIDIG GEBRUIK EN BEHEER

5.1 Zeewering

Het eigendom van de zeewering berust grotendeels bij de provincie Noord-Holland. Het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd door het Hoogheemraadschap van de Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier. De handhaving van de kustlijn blijft echter tot de verantwoordelijkheid van de Rijkswaterstaat behoren. Het zeeweringbeheer is gericht op instandhouding van het duingebied als hoofdwaterkering. Het beheer van de zeewering bestaat uit normaal onderhoud en herstel van stormschade.

Beheerwerkzaamheden die ten behoeve van het instandhouden van de zeewerende functie van de duinen plaatsvinden, behorende tot het normale onderhoud, zijn:

- het aanbrengen van helm en andere duinplanten en het plaatsen van rijschuttingen en andere middelen om verstuiving van de duinen tegen te gaan en om duinvorming te stimuleren;
- het steken, snoeien en vervoeren van duinbeplantingen teneinde het materiaal aan te planten of aan te wenden om verstuiving tegen te gaan;
- het tijdelijk plaatsen van dagverblijven voor arbeiders;
- het onderhouden en zonodig verplaatsen of opnieuw plaatsen van afrasteringen aan de duinvoet op het strand;
- het afvlakken van duintoppen om uitgestoven gaten aldaar op te vullen, waarna inplant plaatsvindt;
- het onderhoud aan bestaande wegen en paden en het zo nodig opnieuw uitvoeren van een oppervlaktebehandeling;
- het plaatsen, hebben en onderhouden van peilschalen, meetpalen, kleinschalige meetopstellingen, verbods- en aanduidingsborden;
- kleinschalige suppletie of verplaatsing van zand in de buitenduinen.

Tot de werkzaamheden tot herstel van voor de zeeweringsfunctie ongewenste veranderingen in de buitenduinen (zoals bijvoorbeeld bij stormschade) behoren de volgende, voor het natuurmonument niet schadelijke werkzaamheden:

- het aanbrengen van een buitenberm aan de zeezijde met beperkte breedte (meestal wordt 5 meter aangehouden) op variërende hoogte;
- het opnieuw onder een helling brengen van (gedeelten van) het buitentalud (meestal wordt een helling van 1 op 2 aangehouden).

5.2 Terreinbeheer

Het grootste deel van het natuurmonument wordt beheerd door het Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN, eigendom provincie Noord-Holland). Het beheersbeleid is door Provinciale Staten vastgesteld in de "Beheersnota Noordhollands Duinreservaat en provinciale landgoederen 1991-1995". De overdracht van het beheer van het Bergerbosch, eigendom van de gemeente Bergen, is recent tot stand gekomen. Kleinere particuliere eigendommen zijn het binnenduin langs de Duinweg, 't Oude Hof, enkele terreindelen langs de Heerenweg, het Russenduin en delen van Bergen aan Zee.

In delen van het natuurmonument vindt het procesbeheer "nietsdoen" plaats,

met name in het droge open buitenduin, de struweelzone en de (semi-)natuurlijke bossen.

Door vastlegging in het verleden is het open duingebied verstart. De kenmerkende verjonging van bodem en begroeiing kan daarom niet op grote schaal optreden. Inmiddels worden op vele terreindelen spontane verstuingen toegelaten.

Het vegetatiebeheer in bestaande en potentiële vochtige valleien bestaat uit maaien en lokaal plaggen en frezen. De graas- en graafactiviteiten van konijnen houden het droge duingrasland voor een belangrijk deel in stand. Vergraste delen worden enige keren gemaaid opdat konijnenbegrazing wederom plaatsvindt.

In het zeedorpenlandschap heeft het langdurige kleinschalige gebruik het duingebied verrijkt. Er vindt geen actief beheer plaats.

Het bosbeheer is gericht op de ontwikkeling van meer natuurlijke begroeiing, vooral door het stimuleren van spontane processen zoals natuurlijke verjonging. Om deze ontwikkeling sneller op gang te brengen wordt door de NV PWN ingespeeld op natuurlijke verjonging door het creëren van open plekken. Waar Amerikaanse vogelkers de bosverjonging belemmert wordt deze bestreden. Voor het terrein Russenduin is in 1988 een beheersplan opgesteld. Het denbos aldaar wordt omgevormd naar loofbos door middel van natuurtechnisch bosbeheer. In het Bergerbosch en 't Oude Hof vindt nauwelijks natuurbeheer plaats; door maaien worden de heideveldjes in het Bergerbosch in stand gehouden.

5.3 Jacht en wildbeheer

Bij PWN staat het faunabeheer in dienst van het natuurbeheer en is aldus een instrument voor procesbeheer: het in stand houden of bevorderen van een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling. Regulatie van de fauna door afschot vindt lokaal plaats in geval van dreigende wildschade. De jacht wordt door de PWN in eigen beheer uitgevoerd. Het jachtbeheer wat betreft konijnen heeft een plaatselijk karakter en richt zich met name op de bescherming van Helm- en afschermdende aanplant; waar Helm wordt aangeplant vindt in het eerste groeiseizoen konijnenafschot plaats. Verwilderde katten worden bestreden omdat zij een onnatuurlijk element in het duinterrein zijn.

In de niet door PWN beheerde terreinen vindt geen actief faunabeheer plaats.

5.4 Waterwinning

Het noordelijk deel van het natuurmonument vervult voor de drinkwaterproductie een functie als waterwingebied. Als gevolg van de waterwinning is het natuurmonument enerzijds nagenoeg gespaard gebleven van bebouwing e.d., anderzijds zijn grote delen van het oorspronkelijk vochtige duingebied verdroogd, is de kwaliteit van het grondwater lokaal achteruitgegaan en worden natuurlijke processen verstoord.

De vergunningscapaciteit voor het gehele Noordhollands Duinreservaat is 6 miljoen m³ per jaar.

Sinds 25 februari 1992 voert het PWN een proef die, voor een periode van drie jaar in een winning van maximaal 2 miljoen m³ natuurlijk grondwater per jaar, voorziet. Globaal beschouwd wordt deze hoeveelheid gelijkelijk verdeeld over de Duinen bij Bergen en het Noordhollands Duinreservaat Zuid. De configuratie en bedrijfsvoering van de winning van natuurlijk duinwater is recent geoptimaliseerd met betrekking tot ecologische randvoorwaarden: het open duingebied wordt ontzien en er zullen alleen nog diepere winningen plaatsvinden.

De infrastructuur hiertoe wordt beheerd door de NV PWN en bestaat uit:

- watertransportsysteem naar hoofdpompstation Bergen (vanuit het oppervlakte-infiltratiesysteem Castricum in Noordhollands Duinreservaat-zuid);
- secundaire pompstations Bergen, watertransportsysteem naar hoofdpompstation Bergen;
- hoofdpompstation Bergen, watertransportsysteem naar distributienet;
- depot met grondwaterbeschermingsfolie en spuivijver ten behoeve van opslag zuiveringslib.

Beheerswerkzaamheden die worden uitgevoerd en die tot het normale onderhoud behoren zijn de bedrijfsvoering van en het onderhouden van de bovengenoemde middelen t.b.v. de waterwinning. Dit betreft de volgende werkzaamheden:

- het bereikbaar houden van winmiddelen en leidingtracé's;
- het verrichten van herstel, onderhoud en reiniging aan de diverse installaties;
- het aanbrengen van waarnemingsputten;
- verrichten van metingen en het nemen van watermonsters t.b.v. chemisch-, hydrologisch- en ecologisch onderzoek;
- in stand houden van bestaande afrastering om het hoofdpompstation;
- werkzaamheden t.a.v. voorkoming van besmetting van het grondwater;
- noodzakelijke opslag op en transport via bestaande wegen;
- onderhoud aan bestaande wegen en paden.

Alle sterk versturende maatregelen worden zoveel mogelijk buiten het broedseizoen gedaan. Er wordt gestreefd naar een vergaande voorzuivering van het vanaf Castricum aangevoerde infiltratiewater.

Door onvoorziene omstandigheden kan zich de situatie voordoen dat een kortstondige verlaging van de grondwaterstand als gevolg van een noodzakelijk verhoogde grondwateronttrekking onvermijdelijk is, namelijk in het geval dat de productie van drinkwater elders tijdelijk wegvalt.

5.5 Recreatief medegebruik

Het natuurmonument wordt door grote aantallen recreanten bezocht. Het gebied dat door NV PWN wordt beheerd is opengesteld ten behoeve van uitsluitend rustige vormen van recreatie, zoals wandelen, fietsen, paardrijden en eenvoudige spelactiviteiten. De belangrijkste bepalingen zijn: openstelling via toegangskaarten, toegang uitsluitend op wegen en paden, een hondenaanlijn-

gebod en een verbod op gemotoriseerd verkeer. Een net van verharde wegen en wandel-, fiets- en ruiterspaden zorgt voor ontsluiting. Met voorzieningen als informatiepanelen en gemarkeerde wandelroutes wordt geleiding van de bezoekers en zonering in het terrein nagestreefd. Enkele terreindelen zijn niet toegankelijk, bijvoorbeeld het Buizerdvlak. Vanaf 1980 wordt het padennet grofmaziger gemaakt, om versnippering van het gebied tegen te gaan.

Het is gebleken dat de huidige hoge recreatiedruk, onder meer in de vorm van sportrecreatie, een negatief effect heeft op de natuur- en landschapsbeleving en op de natuurwaarden zelf.

Het Bergerbosch wordt intensief bezocht, wat te maken heeft met de ligging nabij de bebouwde kom. Door ongecontroleerde betreding en verstoring (o.a. motorcross, loslopende honden) gaat de kwaliteit van het Bergerbosch achteruit. Met name de waardevolle mosvegetatie is kwetsbaar.

Landgoed 't Oude Hof is, met uitzondering van het gedeelte dat binnen de grachten ligt, via een intensieve ontsluiting vrij toegankelijk voor het publiek.

6. GEWENST BEHEER

Het is gewenst dat het beheer van het natuurmonument is gericht op het behoud, het herstel en/of de ontwikkeling van de natuurwetenschappelijke betekenis en het natuurschoon.

6.1 Gewenst beheer van de zeewering

Bij de uitvoering van de waterstaatkundige werken in en het beheer van de zeewering is het gewenst dat de natuur- en landschapswaarden worden gespaard en verder tot ontwikkeling kunnen komen, voorzover de veiligheid dit toelaat. Met name is het wenselijk natuurlijke processen te stimuleren. Onderzocht moet worden in hoeverre ten noorden van Bergen aan Zee een meer dynamisch beheer van de zeereep tot de mogelijkheden behoort: hier zijn geen waterwinbelangen en is sprake van een breed duinmassief.

6.2 Gewenst terreinbeheer

Het is gewenst het beheer te richten op het behoud, herstel en ontwikkeling van de landschappelijke, geomorfologische, hydrologische en ecologische samenhang van de verschillende gebiedsdelen van het natuurmonument en omliggende natuurgebieden. Daarnaast is het gewenst het beheer waar mogelijk te richten op ontplooiing van natuurlijke potenties door verbetering van bestaande of herstel van verdwijnende milieu-omstandigheden. Dit geschiedt door middel van specifieke natuurbouw- en beheersmaatregelen. Het huidige natuurbeheer van de belangrijkste beheerder in het natuurmonument, de NV PWN, vormt reeds een belangrijke aanzet hiertoe.

In dit verband zijn de volgende beheersmaatregelen gewenst:

Het niet belemmeren van verstuiwing, waardoor voortdurend kleinere en grotere onbegroeide terreindelen kunnen ontstaan en bestaan, dient meer dynamiek in het duinlandschap te brengen, met de daarbij horende flora en fauna. Verstuiwing is ook geschikt als maatregel om effecten van luchtverontreiniging (verzuring van de bodem) tegen te gaan. Op lokaties waar door verhoging van de grondwaterstand herstel van vochtige duinvalleimilieus op zal treden, dient het beheer een zo gunstig mogelijke uitgangssituatie te creëren voor bijbehorende vegetatietypen. Dit ontwikkelingsbeheer kan bestaan uit afplagen, maaien of begrazing.

Het maaiveld van enkele delen van het terrein van het Engelse Park te Bergen aan Zee kan door middel van natuurbouwtechnieken zodanig worden verlaagd, dat een milieu voor natte duinvalleien zal ontstaan. Het terrein is reeds waardevol vanwege de bijzondere kalkgrens-vegetaties en het voorkomen van soorten van natte duinvalleien.

De inrichting van de overgang van het dorp Bergen aan Zee naar het duingebied zou sterk verbeterd kunnen worden. Hierbij is het tegengaan van overmatige betreding en van verrommeling (vuilstort, huisjes) belangrijk. Het Engelse Park vervult reeds lange tijd een natuur-educatieve functie, die uitgebreid kan worden.

Voor sommige intensief gebruikte percelen in het zeedorpenlandschap ten zuiden van Bergen aan Zee is het gewenst dat de bovenste bodemlaag verwijderd wordt. Hier kunnen natte tot vochtige duinvalleien ontstaan.

De omvorming van niet ter plaatse thuishorende bostypen, met name van de aangeplante naaldbossen, dient bevorderd te worden. Het gebruik maken van natuurlijke verjonging verdient hierbij de voorkeur. Op groeiplaatsen waar van nature geen bos thuishoort, met name in het noordelijke middenduin, is omvorming naar van nature thuishorende vegetatietypen als struweel of duin-grasland gewenst met inachtneming van het gestelde over compensatie in de Boswet en de Nota Open Bos. In natuurlijke bossen, zoals de oudere duin-eikenbossen in de oostelijke valleienreeks, dient het bosbeheer te bestaan uit niets doen.

Het is wenselijk dat het beheer gericht wordt op ontwikkeling van een natuurlijke binnenduinstrand en duinzoom met geleidelijke overgangen van het Jonge- naar het Oude Duin- en/of poldergebied. De natuurontwikkelingsgebieden kunnen in de toekomst een hierbij aansluitende inrichting en beheer krijgen. Duinrellen kunnen hiervan een wezenlijk onderdeel vormen. Het Bergerbosch en 't Oude Hof dienen via een nieuwe toegangsregeling beter te worden behoeft tegen verstoring door ongecontroleerde betreding.

Het is wenselijk dat de binnen natuurmonument gelegen terreinen als één eenheid beheerd worden, zo mogelijk zonder binnenrasters.

6.3 Gewenst beheer t.a.v. de jacht

Het is gewenst dat de jacht wordt uitgeoefend conform het rijksbeleid ten aanzien van jacht in natuurgebieden. Uitgangspunt van dat beleid is dat jacht in natuurgebieden uitzondering en geen regel is. Dit houdt in dat de algemene beleidslijn voor de jacht in natuurgebieden is, dat hierin geen jacht plaatsvindt op trekkende wildsoorten, en dat jacht op standwildsoorten in beginsel slechts plaatsvindt indien navolgende belangen binnen en buiten het natuurgebied daartoe nopen:

- het voorkomen van belangrijke schade aan vee, gewassen, bossen en bedrijfsmatige visserij;
- de bescherming van natuurwaarden;
- de bescherming van volksgezondheid en openbare veiligheid;
- de bescherming van waterkeringen;
- de veiligheid van het luchtverkeer.

Voor bejaging van standwild in natuurgebieden is ruimte voor zover de bescherming van vermelde belangen daartoe noopt. Uitgangspunt dient steeds te zijn dat de functie van het terrein door de bejaging niet wezenlijk wordt aangetast.

De keuze en de inzet van jachtmiddelen dient in geval van jacht in het natuurgebied zodanig te zijn dat aantasting van natuurwaarden zoveel mogelijk wordt beperkt. In die gevallen dat schade wordt veroorzaakt door wild waarvan het leefgebied deels binnen en deels buiten het natuurgebied is gelegen, zal wederzijdse afstemming noodzakelijk zijn tussen beheerder of jachthouder

van het natuurgebied en de jachthouder of wildbeheereenheid van de omliggende gronden. De hierover te maken afspraken kunnen worden opgenomen in een wildbeheerplan of de beheernota van het PWN.

6.4 Gewenst beheer t.a.v. de waterwinning

Het is gewenst dat de winning van natuurlijk duinwater verder volgens het in 1992 door de NV PWN gedane voornemen wordt verminderd. Deze vermindering dient gelocaliseerd te worden waar de grootste winst aan natuurwaarden (natte duinvalleien) te verwachten valt.

Zolang duinwaterwinning plaatsvindt is het gewenst:

- door middel van terreinbeheer de natuurwaarden (kunstmatig) te verhogen (bv. het maaien en afvoeren van verruigde vegetaties);
- beschadiging of verontrusting van flora en fauna te beperken, door noodzakelijke ingrepen tot een minimum te beperken, de werkzaamheden zoveel mogelijk te concentreren buiten het broedseizoen (1 maart tot 15 augustus) en niet duingebonden werkzaamheden naar buiten het duingebied te verplaatsen;
- grondwaterstanden ten behoeve van natuurwaarden te optimaliseren, zodanig dat zo natuurlijk mogelijke grondwaterstanden en seizoensfluctuaties worden bereikt.

6.5 Gewenst beheer t.a.v. recreatief medegebruik

Het is wenselijk een zonering in ruimte en/of tijd in het recreatief medegebruik van het natuurmonument te bewerkstelligen, voorzover dat niet reeds aanwezig is. Behoud en versterking van de natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon dient hierbij uitgangspunt te zijn. Enerzijds zal hierbij worden gezien hoe, met inachtneming van voornoemd uitgangspunt, het recreatief gebruik kan worden gehandhaafd dan wel vergroot. Anderzijds is in knelpuntsituaties verplaatsing dan wel sanering van voor het natuurmonument schadelijke vormen van recreatie gewenst.

Schadelijke vormen van recreatie zijn niet in overeenstemming met het streven de natuurwaarden en het natuurschoon van het natuurmonument te behouden of te herstellen. Het is daarom ongewenst in het natuurmonument nieuwe schadelijke vormen van recreatie toe te laten.

In verband met het bovenstaande kan nog het volgende worden vermeld. Het intensieve gebruik van sommige verharde wegen voor meerdere doeleinden leidt tot knelpunten en maakt maatregelen wenselijk. Recreatie dient zich te beperken tot natuurgerichte vormen: activiteiten als wedstrijdsport en crossfietsen zijn ongewenst. Bezien moet worden hoe de negatieve effecten van sportrecreatie als trimmen en racefietsen verminderd kunnen worden. Het is gewenst dat het recreatief gebruik van het Bergerbosch beter gereguleerd wordt. Met name de meer schadelijke vormen van recreatie, zoals motorcross, zouden geweerd moeten worden. Ook voor landgoed 't Oude Hof is, in verband met de huidige padendichtheid, een betere zonering van de recreatie gewenst.

7. RECHTSGEVOLGEN VAN DE AANWIJZING

De toepassing van de Natuurbeschermingswet is gericht op de instandhouding en het herstel van de aanwezige natuurwaarden en het natuurschoon. In het algemeen kan worden gesteld dat het sinds jaar en dag in het natuurmonument bestaande grondgebruik in zijn huidige omvang en intensiteit, behoudens de hierna genoemde uitzonderingen, zonder vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet kan worden voortgezet. Desalniettemin is het gewenst om het gebruik en het beheer van het natuurmonument meer te richten op behoud, herstel en, waar mogelijk, ontwikkeling van de natuurwaarden van het gebied.

7.1 Rechtsgevolgen ex artikel 12

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, een vergunning worden aangevraagd. Ingrepen zijn niet vergunningplichtig indien deze zijn opgenomen in een beheersplan ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet.

De vergunningplicht als vermeld in artikel 12 geldt niet alleen voor handelingen binnen het natuurmonument, maar is in beginsel ook van toepassing op handelingen daarbuiten indien zij een negatieve invloed op de in het natuurmonument aanwezige waarden hebben. Behoudens bijzondere gevallen, waarmee in dit verband handelingen worden bedoeld die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument aantasten, zal de aanwijzing evenwel geen gevolgen hebben voor het huidige gebruik en beheer van het aanpalend gebied.

Het aanvragen van een vergunning dient te geschieden bij het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (Directie Natuurbeheer, Postbus 20401, 2500 EK te 's-Gravenhage).

De in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen zijn voor een ieder van kracht. Het is niet mogelijk op voorhand precies aan te geven welke handelingen al dan niet vergunningsplichtig zijn. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevarieerde opbouw van het natuurmonument. In de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit sterk verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet is vereist. Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, wordt aangeraden in voorkomende gevallen de Directie Noordwest van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij te raadplegen. Deze zal nadere informatie en toelichting kunnen geven met betrekking tot de vraag of het al dan niet noodzakelijk is een vergunning aan te vragen (Postbus 3005, 2001 DA Haarlem, telefoon 023-301231).

Om de gedachten enigszins te bepalen wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van de handelingen die, gelet op te verwachten schadelijke effecten, aan een vergunning gebonden zullen zijn. Het is een niet-limitatieve opsomming:

- bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voer- en vaartuigen, caravans en tenten;
- aanleggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen;
- aanleggen of verharden van wegen, banen of parkeergelegenheden en het aanleggen van andere oppervlakteverhardingen van enige omvang;
- ontgronden, bodem verlagen, ophogen, egaliseren, ontginnen en verrichten van graafwerkzaamheden;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, vloeistoffen, producten of materialen;
- het verrichten van handelingen die wijziging van de waterhuishouding, (grond)waterkwaliteit of (grond)waterstand in het natuurmonument beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals kampeerterreinen, lig- of speelweiden, picknickplaatsen, trainingsplaatsen voor honden, enz.;
- het uitoefenen van de jacht;
- het verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben; indien in de loop der tijd het grondgebruik intensiever wordt, wordt het meest recente extensieve gebruik als huidig gebruik aangemerkt;
- het gebruik van meststoffen;
- het aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen;
- het dunnen, rooien, vellen en planten van bomen, houtopstanden en ander houtgewas of sierplanten niet zijnde het normaal onderhoud;
- handelingen, anders dan het normale onderhoud, ten behoeve van de zeewering;
- branden van riet, hout en ruigte en het verbranden van afval.

7.2 Rechtsgevolgen ex artikel 12 m.b.t. de zeewering

Voor de in paragraaf 5.1 genoemde beheerswerkzaamheden die behoren tot het normaal onderhoud ten behoeve van het instandhouden van de zeewering in de buitenduinen is geen vergunning of ontheffing op grond van de Natuurbeschermingswet nodig.

Grootschalige ingrepen ten behoeve van de zeewering, als bedoeld in artikel 33 van de Waterstaatswet 1900, zijn - voor zover deze schade veroorzaken aan de natuurwaarden of het natuurschoon of ontsierend zijn - wel vergunningplichtig op grond van de Natuurbeschermingswet. Het gaat hierbij onder meer om de volgende werkzaamheden:

- aanleg van nieuwe, verharde dan wel onverharde wegen en paden;
- leggen van onder- of bovengrondse (pers)leidingen;
- slopen van bunkers en storten van puin;
- aanleg van duinvoetverdedigingen;
- aanbrengen van constructies en installaties noodzakelijk voor waarneming van zeeuerende duinen, strand en aangrenzend water;
- uitbreiding van opslagterrein.

Deze opsomming is niet limitatief.

Tot de werkzaamheden in geval van calamiteitssituaties worden gerekend de werkzaamheden bij dreigend of dringend gevaar als bedoeld in artikel 33 van de Waterstaatswet 1900. Van deze werkzaamheden dient de Directeur van de Directie Noordwest van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij zo spoedig mogelijk op de hoogte te worden gesteld.

7.3 Rechtsgevolgen ex artikel 12 m.b.t. de waterwinning

Voor de in paragraaf 5.4 genoemde beheerswerkzaamheden die behoren tot het normale onderhoud en beheer ten behoeve van de waterwinning is geen vergunning of ontheffing op grond van de Natuurbeschermingswet nodig. De ingevolge de Grondwaterwet verleende vergunning staat het winnen van maximaal 6 miljoen m³ natuurlijk grondwater per jaar voor het gehele Noordhollands Duinreservaat toe. Eén van de vergunningvoorwaarden is dat als proef uit waarbij gedurende een periode van drie jaar een winning van ten hoogste 2 miljoen m³ wordt nagestreefd. Globaal zal hiervan circa 1 miljoen per jaar in het gebied van de Duinen bij Bergen worden gewonnen. Het winnen van grondwater binnen de in de vergunning toegestane hoeveelheden en voorwaarden wordt als een niet vergunningplichtige handeling beschouwd. Voor winning van een grotere hoeveelheid dan 1 miljoen m³ wordt een meldingsplicht ingesteld.

In het geval dat zich abnormale bedrijfsomstandigheden voordoen als gevolg waarvan een verhoogde grondwateronttrekking onvermijdelijk is, bijvoorbeeld als de productie van drinkwater elders tijdelijk wegvalt, er geen reële alternatieven zijn en zonder deze verhoogde onttrekking de volksgezondheid direct gevaar kan lopen, is dit zonder vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet toegestaan. De Directeur van de Directie Noordwest van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij wordt hierover onverwijld geïnformeerd. De verhoogde onttrekking dient zo spoedig mogelijk te worden beëindigd. In spoedeisende gevallen, anders dan hiervoor omschreven, dient voorafgaande aan een voorgenomen verhoogde onttrekking de Directeur van de Directie Noordwest te worden geraadpleegd over het al dan niet vergunningplichtig zijn van de extra onttrekking. Hierbij moet onder andere worden aangetoond dat geen reële alternatieven voorhanden zijn.

7.4 Rechtsgevolgen ex artikel 14

Volgens artikel 14 van de Natuurbeschermingswet kan de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, in overeenstemming met de eigenaar en de gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar, voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan vaststellen, dat het behoud of het herstel van het natuurschoon of van de natuurwetenschappelijke waarden ten doel heeft. Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet is voor de in het beheersplan vastgelegde handelingen géén vergunning vereist. Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteiten van het natuurmonument. Aan betrokkenen kan een vergoeding worden toegekend voor de uit een beheersplan voortvloeiende kosten of lasten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen.

7.5 Rechtsgevolgen ex artikel 16

Ingevolge artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren, dieren te veront- rusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op incidentele bezoekers van het natuurmonument ofwel de recreanten. Voor zover men handelingen verricht die het gevolg zijn van een uitvoering van een overeenkomst welke men (met eigenaar of gebruiker) is aangegaan vóór de aanwijzing als beschermd natuurmonument geldt dit verbod niet (artikel 16, lid 2).

Met behulp van dit artikel is het mogelijk op te treden tegen het eventueel verrichten van schadelijke handelingen door bezoekers.

7.6 Relatie met andere instrumenten

Naast de Natuurbeschermingswet is een aantal andere wetten, verordeningen en regelingen van toepassing op het gebied, bv. de bestemmingsplannen en de Algemene Plaatselijke Verordening. Ten opzichte van andere wettelijke regelingen geldt het principe van meersporigheid. Daarbij is het regiem van de Natuurbeschermingswet imperatief, dat wil zeggen dat voor alle activiteiten die schadelijk (kunnen) zijn voor natuurwaarden of die ontsierend zijn, het vergunning- of ontheffingvereiste geldt, ongeacht of de betreffende activiteit al in andere kaders is getoetst.

8. INLICHTINGEN

De Directeur van de Directie Noordwest van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is gaarne bereid nadere inlichtingen te verstrekken. U kunt zich hiervoor richten tot het kantoor van deze directie Noord-Holland (Postbus 3005, 2001 DA Haarlem, telefoon 023-301231).